

01 Eylül 2013

Siyaset ile medya savaşı hazırlanıyor

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy

Havadis Gazetesi-Poli

Medya neden savaşları veya çatışmaları sever?

Takvim yaprakları sonbaharın gelişini müjdelirken tarih olarak da 1 Eylül'ü gösteriyor. 1 Eylül birçok ülkede "Dünya Barış Günü" olarak kutlanıyor. Ne yazık ki son yıllarda söz konusu tarih dünyanın farklı ülkelerinde yaşanan çatışmalardan dolayı buruk geçiyor. Hele hele yanı başımızda Suriye'de yaşananları düşünürsek, "barış" kelimesi bir o kadar daha anlam kazanıyor.

Sloganlar atılıyor

Barış kelimesi kendi başına bir şeyleri değiştirmeye yetmiyor. 1 Eylül gibi günlerde söylenenler ancak slogandan öteye geçemiyor. Altı doldurulmamış kelimeler ancak o gün içinde bulunduğumuz durumu tatmin ediyor. Oysa ki dünya barışı için insanlığın yapması gereken daha birçok iş olduğu aşıkardır.

Medya savaşı sever!

Prof. Dr. Süleyman İrvan, "Medya savaşı sever!" diye bir tweet attı geçen gün. Evet, medya savaşı sever de başkaları sevmez mi? Süleyman hocam, söz konusu tweeti Suriye'ye düzenlenecek olan olası bir operasyon için söyledi. Zira batı medyası kendi kamuoyunu Suriye'ye düzenlenecek bir operasyon için hazırlamaya başladı bile.

Sorunlu bir sistem

Operasyona katılmayı düşünen ülkelerin medyası şimdiden operasyonun ihtiyacını ve haklılığını öne çıkaran haberler yapmaya başladılar. Burada sormamız gereken en önemli sorulardan bir tanesi: Medya neden savaşları sever? Bu sorunun yanıtının medyanın siteminde gizli olduğunu söyleyebiliriz. Söz konusu sistemde sorunlu olan kısımların bazılarını sayarak işe başlayabiliriz: (i) medyanın sahiplik yapısı, (ii) habercilik anlayışı, (iii) ekonomik çıkarlar.

Tekere çomak sokmak

Yukarıdaki listeyi uzatmak mümkün. Ama şimdilik bu üçü bize medyanın neden savaşları veya çatışmaları sevdiğini anlamamıza yardımcı olabilir. Sahiplik yapısından başlayacak olursak, medya patronları gazete dışında daha birçok iş ile meşguller. Bu da demek oluyor ki, medya söz konusu patronlar için amaçlarına ulaşmak için bir araçtır. Dolayısıyla bu ekonomik amaçlara ulaşmak için de siyasilerle iyi geçinmek ve mevcut sisteme karşı çıkmamak gerekiyor. Zira

halktan, demokrasiden, adaletten ve gerçekten yana yapılacak bir gazetecilik birilerinin tekerine çomak sokmakla eşdeğerde.

Savaş çığırtkanlığı

Medyanın savaş çığırtkanlığı yapmasının bir diğler sebebini ise genel geçer olarak benimsenen habercilikte aramamız gerekiyor. Savaşlar ve çatışmalar insanların her zaman ilgisini çeker. Dolayısıyla negatif olaylar gazeteciler tarafından en önemli haber değeri olarak kabul ettikleri durumlardır. Bu insanlığın doğasında olan bir durumdur. Buraya kadar bir eleştirim yok zaten. Bunu sokakta iki kişi arasında yaşanan bir kavgaya benzetebiliriz. Sokakta kavga etme eğiliminde olan iki çocuğı kışkırtarak ve ortamı kızıştırarak kavga etmelerini sağlamak mümkün. İşte medya tam da bu role bürünmüş durumda ve haberciliğini de bu eksene oturtmakta. Eleştiriler de bu noktada başlıyor.

Ekonomik çıkarlar

Suriye'ye yönelik herhangi bir operasyon başlamadan önce medya savaşları başlamış durumda. Konuya barış gazeteciliğı perspektifinden çok az gazeteci yaklaşıyor. Varsa yoksa ekonomik çıkarlar. Halbuki bir askeri operasyonda ilk akla gelmesi gereken şey; insani boyutlardır. Medyanın kendi ülke çıkarlarıyla birlikte kendi ekonomik çıkarlarını ön planda tutması ise ayrıca tartışılması gereken bir durumdur.

Barış gazeteciliğı

Konunun tarafları olayı şiddet zemininden kurtarmak yerine, ülkelerin yetkili isimleri medya üzerinden bir birlerinin sınırlarını zorluyor. Kırmızı çizgiler çiziliyor ve medya vasıtasıyla ilgili söz konusu çizgiler pekiştiriliyor. Bu süreçte medya kendisine biçilen rolden farklı bir rol oynayabilir. Bu rolün adı da; barış gazeteciliğıdir. Barış gazeteciliğı; çözüm bulmayı ve taraflar arasında ortak bir zemin oluşturmayı içerir. Kim kimi nasıl vuracak? Hangi bombalar kullanılacak? Operasyon nasıl yapılacak? gibi soruları içeren haberler yaparak, olası bir operasyonu dünya kamuoyu nezdinde meşrulaştırmak girişimi barış gazeteciliğı açısından sorunludur. Bunun yerine savaşın kendisi sorunsallaştırılmalı ve kamuoyuna olası bir savaşın nasıl kimsenin istemediğı sonuçlara yol açacağı anlatılmalıdır. Bunu gazeteci kendisi yapamayacağı için, bu konuda uzman kişiler ile görüşmelidir.

Füze fotoğrafları

Bu konuda son bir hafta yüzlerce makale yazıldı ve haberler yapıldı. Belli ki operasyon olsun veya olmasın bu haber ve yazılar devam edecek. Türkiye'nin ulusal basınında genel yaygın görüş operasyonun "haklılığı" ve gerekliliğı yönünde olmasına rağmen, cılız da olsa savaşın kötü yanlarını görebilen gazetecilerin de olması sevindirici. Operasyonla ilgili haritalar, füze ve savaş uçağı fotoğrafları gazetelerin manşetlerini süslerken, bazı gazeteler operasyonla ilgili süre bile veriyor.

Demokrasi getireceğim derken...

Kıbrıs Türk basınında ise olası bir operasyonda Kıbrıs'taki üslerin oynayacağı role ilişkin haberler yayımlandı. Ayrıca sosyal paylaşım sitelerinde insanları paniğe sevk edecek haberler de görüldü. Olası bir kimyasal saldırıda Kıbrıs'taki insanlar ne yapacak şeklinde. Bir başka ifadeyle; bizlerden kaderimize razı olmamız isteniyor. Savaşın ve çatışmanın kötülüğünü en iyi bilen toplumlar olarak Kıbrıslı Türklerin ve Rumların, bu konuda daha aktif olması gerekiyor. Başta medya olmak üzere, kamuoyu her türlü savaşı ve çatışmayı sorgulamalı. Vakit varken, daha fazla masum insan ölmeden sorunlar diyalog çerçevesinde, medenice halledilmeli. Yoksa bir yerlere demokrasi getireceğim derken, daha kötü bir hal almasına yardımcı oluruz

"Kimyasal silahlar"

Batı medyasının ise sihirli kelimeleri "kimyasal silahlar" oldu. Irak işgali sırasında da benzer bir iddia ile haberler yapılmıştı. Suriye'de 26 Ocak 2011 tarihinde Arap Baharı adı altında başlayan gösterilen ve protestoların üzerinden iki yıldan fazla zaman geçti. Yüzlerce masum insan yaşamını yitirirken, evinden yurdundan kaçmak zorunda kaldı ama son yaşanan kimyasal saldırı batılı ülkeleri harekete geçirdi. Yani birilerini kimyasal silah kullanmadan öldürürseniz sorun yok, ama işin içine kimyasal girince sorun oluyor. Kişisel olarak buna inanmakta zorluk çeksem de, kimyasal kullanımının bardağı taşıran son damla olduğunu söyleyebiliriz. Ya da olası bir operasyonu meşrulaştırmak için kullanılacak bir mazeret de diyebiliriz.

Suriye'ye bir saldırı haklı mı?

Konuyu Suriye konusuyla ilgili okuduğum iyi haberlerden bir tanesi ile bitirmek istiyorum. New York Times'ta yayımlanan haberin manşeti şöyleydi: "Suriye'ye bir saldırı haklı mı?" Konuyla ilgili uzman görüşlerine başvuran gazete, kaliteli ve bilgi dolu bir fikir haberine imza attığını gördük. Tam da ihtiyacımız olduğu gibi. Haberde savaş çığırkanlığı yapmak yerine, daha soğukkanlı ve olayı anlamaya yönelik bir bakış açısı vardı. Barış gazeteciliğinde konuya farklı açılardan bakabilmek, çözüm odaklı olmak, konunun insani boyutunu tartışmak ve çatışmadan önce aktif bir habercilik yapmak önemlidir. Umarım süreç medyanın savaş çığırkanlığı ve siyasilerin yanlış kararlarıyla dolu bir kaosa ve daha da önemlisi büyük bir savaşa doğru gitmez.